

РЕСПУБЛІКАНСЬКА ОЛІМПІАДА З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ – 2025
9 клас

Прочитайте уважно уривок з повісті Г. Квітки-Основ'яненка «Сердешна Оксана» і виконайте завдання.

Нема на світі нічого луччого і Богу милішого, як серце матері до своїх діточок! Скільки б їх у неї не було, чи десятком Бог благословив, чи тільки одним, одно – для неї рівні, жодного любить, усіх рівно пестує, за всяким рівно вбивається. Дев'ять здоровенькі край неї, потішають її, а одно морщиться, кисне, недуже; вже вона за ним вбивається, тужить, вже і боїться, щоб ще дужче не занедужало або щоб, – нехай Бог боронить, – щоб ще і не вмерло. Вона їх обмива, обпатрює, обшива, зодяга і ніколи ж то не втомиться, ніколи не поскуча з ними, і усяка робота на діточок їй не важка. Коли з дітей є яке шалівливе, неслухняне, то батько – як батько – гримне на такого, скубне, щипки дасть, попіб'є; а мати – як мати! Вона почне його уговорювати, пестувати: «Не роби так, синочку, не ходи туди, голубчику! Так негарзд. Ти мені досаджаєш. Я, глядячи на тебе, частісінько плачу та думаю: коли б то він схаменувся, та покинув таке робити, та слухав би батькового вчення, та пожалковав би моїх слізочок, то ще з нього був би чоловік, ще б я діждала на старості радуватися, глядячи на нього».

Нехай же тепер усяк про себе згада, – бо хто не був змолоду шаловливий? – від чого більш жаль візьме? Чи від батькових скубок, або хоч і пужки, чи від матиного голублення? А ще як яка часом заплаче? – так господи милостивий! Усі пакості покинеш, і на вечорниці з місяць не навідаєшся, і зробиш за трьох. Що то мати! Святе діло! **Господь милосердний, як є він на небесах, так замість себе дав нам на землі родителів: батько – щоб навчав та до розуму доводив; а щоб чоловік молодий здуру не затужив та не збився з пантелику, так тут мати з такою любов'ю, як є Господь милосердний до нас, грішних.**

Ось против чого я трошки закинув про материнське серце і душу.

Була удова, Векла Ведмедиха, і що то жінка: на усе село! Розумна, розсудлива, богобоязна і чесного роду. Було, і сам голова частісінько до неї за порадою, і вона такий совіт добрий дасть, що не тільки голова, та і усі старики так не придумують, як вона скаже, і усе гарзд буде по її. Сама ж, було, не ходить до волості і ніколи не розпитує, чого і зачим зібралася громада. Їй і нужди мало ні до чого. Прийди ж до неї за порадою об яким хочеш ділі – так-так! Вже добре навчить. Тяжко розумна була!

Була собі і заможененька. Була в неї земелька, скотинка, був і вітрячок, та як зосталася удовою, та і пороздавала усе: землю – на скіпщину *, вітряк – з мірки, та усе чесним, богобоязним людям, щоб не зобиджали її і щоб у срок зносили, що треба. Скотину попродала і стала собі з копійки жити.

* *Скіпщина* – вид оренди землі, яку оплачують не грішми, а частиною свого врожаю.

№ з-п	Завдання	Оцінювання	
1	<p><i>Сформулюйте і запишіть одним поширеним реченням тему прочитаного уривка.</i></p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	L 0 1 2 3	L 0 1 2 3
2	<p><i>Як ви розумієте виділене в уривку речення? Відповідь запишіть двома складними реченнями.</i></p> <p>1. _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>2. _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	L 0 1 2 3 L 0 1 2 3	L 0 1 2 3 L 0 1 2 3
3	<p><i>Спираючись на уривок, дайте відповідь на питання двома складними реченнями. Чому Г. Квітка-Основ'яненко вважає будь-яку матір святою?</i></p> <p>1. _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>2. _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	L 0 1 2 3 L 0 1 2 3	L 0 1 2 3 L 0 1 2 3
4	<p><i>До виділених слів самостійно доберіть і запишіть:</i></p> <p>а) антоніми: вона за ним тужить – _____; тяжко розумна була – _____; була заможненька – _____.</p> <p>б) синоніми: рівно пестує – _____; не був змолоду шаловливий – _____;</p>	L 0 1 2 3 L 0 1 2	L 0 1 2 3 L 0 1 2

	Господи милостивий – _____.	3	3
5	Знайдіть правильну відповідь і обведіть її кружечком. А. За що Г. Квітку-Основ'яненка назвали «батьком української повісті»? 1) він першим в Україні почав писати українською мовою; 2) він першим з українських письменників утвердив оповідну манеру письма; 3) він першим переклав видатні іноземні твори українською мовою; 4) він першим написав повість українською мовою про дворян. Б. Які за жанром твори писав Г. Квітка-Основ'яненко? 1) реалістичні романи; 2) романтичні балади; 3) сентиментальні повісті; 4) реалістичні поеми.	L 0 1	L 0 1
6	Поясніть значення фразеологізмів своїми словами. Збитися з пантелику – _____ _____ Серце рветься – _____ _____ Не мати Бога в душі (в серці) – _____ _____	L 0 1 2 3	L 0 1 2 3
7	Поясніть значення слів, увівши їх у речення. <i>Людяний</i> – _____ _____ <i>Людний</i> – _____ _____ _____	L 0 1 2 3 4	L 0 1 2 3 4
8	Складіть і запишіть речення за схемами. Вкажіть тип складних речень. 1. То [...], то [...]. _____ _____ _____ 3. [...], проте [...]. _____ _____ _____ 3. [...], (бо ...). _____ _____ _____ 4. [...], (що...), (що...).	L 0 1 2 L 0 1 2 L 0 1 2 L	L 0 1 2 L 0 1 2 L 0 1 2 L

		0	0
		1	1
		2	2
9	<p>На місці крапок вставте пропущені літери, запишіть слова, знімаючи дужки.</p> <p>Основ'яненко один із перших в Україні почав писати народною мовою не тільки про смішне, а й про сер...озне. Тому поява Квітчиних прозових творів українською мовою була своєчасним продовже...ям і поглибленням літературного подвигу Котляревського, актом історичного значення, який довів зрілість і художню досконалість української мови. Інакше кажуч..., Квітка-Основ'яненко прийшов в українську літературу в час її національного відродження.</p> <p>У художн...х творах, широко використовуючи фольклор, Основ'яненко правдиво показав побут і благо...ство простих людей, щирість і глибину ...хніх почуттів, розум, прац...овитість і кмітливість.</p> <p>Повісті й оповідання Квітки-Основ'яненка (ні)кого_____ (не)залишали_____ байдужими. Євген Гребінка признався, що, читаючи їх «не раз плакав або реготавсь, як той козак, до знемоги». Простих людей ці твори захоплювали до сліз, бо оповідали про їхнє життя, розказані до того ж правдиво, зі співчу...ям. Наприклад, як у повісті «Сердешна Оксана», автор близько до серця приймає біду своєї героїні.</p> <p style="text-align: right;"><i>(За Л. Лецишиною)</i></p>	L 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	L 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
10	<p>Вставте, де потрібно, пропущені розділові знаки.</p> <p>Квітка-Основ'яненко зіграв важливу роль у формуванні української літературної мови розширивши її базу зміцнивши її народне підґрунтя збагативши її художньо-виражальні засоби. Творче надбання першого за часом класика української художньої прози і визначного драматурга користується широкою популярністю. Прикметно що головні позитивні герої українських сентиментально-реалістичних творів Квітки-Основ'яненка люди гіркої драматичної або й трагічної долі. Жінка у творчості письменника посідає значне місце. Ці образи вічні бо не дивлячись на внутрішні хвилювання героїні творів Г.Ф. Квітки-Основ'яненка продовжують іти до поставленої мети. Такі люди надихали надихають і будуть надихати всі покоління письменників і поетів.</p> <p style="text-align: right;"><i>(За А. Ухановою)</i></p>	L 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	L 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
11	<p>Знайдіть правильну відповідь і обведіть її кружечком.</p> <p>А. Автор твору «Човен»:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Тарас Шевченко; 2) Євген Гребінка; 3) Левко Боровиковський. <p>Б. Автор твору «Вона прийшла»:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Василь Симоненко; 2) Ліна Костенко; 3) Микола Вінграновський. <p>В. Автор твору «Маруся»:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Григорій Сковорода; 2) Євген Гребінка; 	L 0 1 2 3	L 0 1 2 3

